

SVERIGES RUNINSKRIFTER

UTGIVNA AV

KUNGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIKVITETS AKADEMIEN

ANDRA BANDET

ÖSTERGÖTLANDS RUNINSKRIFTER

GRANSKADE OCH TOLKADE

AV

ERIK BRATE

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1911
[111410]

66. Bjälbo kyrkogård, Göstrings hd.

Pl. XXII. Fig. 1.

Litteratur: W. 156 (omnämud); P. A. Säve, *ATS*. I, s. 113, teckning i *Reseber*. 1861, s. 96; C. F. Nordenskjöld, *Reseber*. 1881, s. 25—27, teckning; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 7, teckning.

P. A. Säve meddelar följande: »En runsten, 8 alnar 6 tum lång, 1 aln 5 tum bred, funnen 1850 i grunden af gamla sockenstugan, der nya skolhuset sedan uppbyggdes, ligger nu på kyrkogården, utmed tornets södra sida, men öfversmord af tjära och beck, att den, åtminstone för tillfället, var alldeles oläslig.» Vid mitt besök 1894 låg runstenen likaledes vid södra kyrkoväggen. Runstenen restes 1905 invid v. kyrkogårdsmuren s.-v. om tornet av agronomen Ax. Henriksson, godsägaren D. Pettersson och kyrkovärden L. Andersson.

Runstenens ämne är ljusgrå granit. Längden är 4,90 m, höjden efter resningen 3,75 m, bredden vid foten 56 cm, största bredden 69 cm, över korsets armar 54 cm. Slingans bredd är 9—10 cm.

Inskriften börjar efter ett kolon med **ikiualtr**, i vars **a** kännestrecket är böjt i formen —, vilket ock är händelsen i r. 33, 64 och 69. Inskriftens alla **s** hava övre staven förlängd till nedre slinglinien liksom på Ög. 64 Bjälbo. Det är ovisst, om **e** i **eftir** har prick. Det följande namnet är **stufialt**; staven till **f** är en förlängning av högersidans nedre slinglinie, **i** går ned från dess övre slinglinie 7 cm och står på nedre kännestrecket av **ʋ f**. Uti inskriftens sista ord **sbialbupa** utgöres staven till **s** av en korsande slingas linie, **b** ser närmast ut som **r**, **p** bildar en ring.

Efter **sbialbupa**: följer i samma slinga **i** och därpå i slingbandet **it : inik : anti**. Kolon efter **k** är dock osäkert, men avståndet mellan runorna talar för dess antagande; **a** har kännestrecket långt ned och böjt; det sista **i** står med toppen mellan **i** och **k** uti **ikiualtr**.

Inskriften är följande:

: **ikiualtr** : **ristpi** : **stin** : **þisi** : **eftir** : **stufialt** : **brupur** : **sin** : **suain** : **halkupan** : **sun sbialbupa** : **i it** :

in ik : anti

75 80

Beteckningen **ristpi** utgör ett mellanstadium mellan **sp** uti äldre och **st** uti yngre inskrifter. Ristaren har väl alltså uppfattat ljuden som **st** men tillika bibehållit **p** från det äldre beteckningssättet.

Namnet **stufialt** förekommer ock i ack. sing. mask. **styfialt** B. 714, L. 920 Vänge, Söderml., troligen ock i gen. sing. mask. **stufh(i)als** B. 385, L. 189, D. I, 171 Häminge, Uppl., samt motsvaras av fsv. *stufeldus* SD. III, 100, *styieldde* SD. III, 88, båda 1312 Uppl. Detta namn är troligen en sammansättning med *-valdr*, liksom *Ingialdr* förklaras som en biform till *Ingivaldr*, se Noreen, *Altschw. Gram.* § 252, anm. 4. Formen på *-valdr* föreligger sannolikt uti **styfbaltir** L. 734, D. I, 102, vilken ristning i så fall visar, att första leden är kortstavig. **Styfvaldr* förhåller sig alltså till **Styffjaldr* liksom isl. *Styr-björn* till isl. *styrj-öld*; om däremot första leden varit långstavig, skulle den sluta på *-i*, t. ex. isl. *endi-lauss*.

Intet annat ord synes passa till denna första led än got. *stobjus*, fht. *stuppi* 'stoff, dam', vars förekomst i ett personnamn dock är svår att förstå.

Adj. **halkuþan** är *all-gōðan*, såsom prof. Löffler påpekat för mig.

Slutet **i it : in ik : anti** utgör ett ställe, som är svårt både att läsa och tyda. Det synes möjligt, att **i it** motsvarar fsv. *ī ätt* 'till sin ätt, härstamning', jfr isl. *sambornir í báðar áttir* Fritzner²; det utgör alltså en fyllnad till **sun : sbialbuþa**. Efter kolon följer **in**, vilket torde vara konj. *æn*, som inleder en ny sats. Dennes predikat faller det sig naturligt att söka uti **anti**, som troligen är pret. av verbet fsv. *ænða*, som vacklade mellan 1 och 2 konj. enligt Rydqvist, *Svenska språkets lagar* I, s. 107, ehuru i runinskrifter verbet annars alltid böjes efter 1 konj. Verbet har här betydelsen 'fullända, uträtta, vad som skall göras' och **stin : þisi** underförstås som objekt därtill. Subjektet är då **ik**, som måste vara pron. 'jag', såsom L. 1971 Hosmo och isl. *ek*; 'jag' har annars i fsv. formen *iak, iæk*. Ristaren framhåller med denna sats sin gärning men har icke nämnt sitt namn; han kom ej att tänka på att eftervärlden icke kunde känna honom så väl som samtiden.

Översättning: Ingevald reste denna sten efter Styvjald, sin broder, en förträfflig yngling, son till Spialbode till ätten, men jag fulländade den.

